

JAROSZEWSKI MAREK, prof. zw. dr hab.

Studia: filologia germańska UW (1961-1966), specjalizacja literaturoznawcza pod kierunkiem prof. dr hab. Elidy Marii Szaroty.

Kariera naukowa: mgr filologii germańskiej (1966), dyplom z wyróżnieniem, UW; dr nauk humanistycznych, promotor prof. dr hab. Elida Maria Szarota, UW (1975); doktor habilitowany nauk humanistycznych, UW (1991); profesor nauk humanistycznych, UG (2007).

Kariera zawodowa: st. asystent, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa (29.03.-30.06.1966); asystent-stażysta (1966-1967), asystent (od 1967), st. asystent (od 1969) Katedry Filologii Germańskiej UW, adiunkt (od 1975) Instytutu Germanistyki UW, zastępca dyrektora Instytutu Germanistyki UW (1975-1978), zastępca dyrektora Instytutu Germanistyki UW (1981), przewodniczący Rady Instytutu Germanistyki UW (1993-1996); profesor nadzwyczajny UG (1994-2007), profesor nadzwyczajny UW (1994-1999), kierownik Zakładu Historii Literatury Niemieckiej Katedry Filologii Germańskiej i Instytutu Filologii Germańskiej UG (1996-2002), kierownik Katedry Filologii Germańskiej UG (1996-1997), pierwszy dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej UG (1997-2002), kierownik Zakładu Literatury Niemieckiej XIX i XX wieku Instytutu Filologii Germańskiej UG (2002-2008), profesor PWSH w Gdyni (15.11.2002-30.09.2008), profesor zwyczajny UG (2008), od 2.01.2009 na emeryturze. Wielokrotnie nagradzany przez Rektora UW (1969, 1975, 1977, 1986, 1988, 1991, 1993) i Rektora UG (1996, 2001, 2002, 2006, 2007) za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej, a w 1987 r. odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Za znaczny wkład w rozwój Instytutu Filologii Germańskiej UG i sumienną i wzorową pracę organizacyjną i dydaktyczną oraz z okazji jubileuszu 65-lecia Rektor UG nadał mu w 2009 Medal Uniwersytetu Gdańskiego. Za wkład w życie kulturalne miasta Gdańska 16 października 2018 r. otrzymał Medal Prezydenta Miasta Gdańska przyznawany w ramach obchodów Stulecia Niepodległości Państwa Polskiego.

Tematyka badań: literatura niemiecka XIX i XX wieku, związki niemiecko-polskie w literaturze, kulturze i historii XIX i XX wieku, Gdańsk w literaturze niemieckiej, recepcja literatury niemieckojęzycznej w Polsce, historia polskiej germanistyki.

Członkostwo w stowarzyszeniach naukowych (w okresie działalności zawodowej): Stowarzyszenie Germanistów Polskich, Stowarzyszenie Günтера Grassa w Gdańsku, E.T.A. Hoffmann-Gesellschaft e.V., Harro-Harring-Gesellschaft e. V., Internationale Novalis-Gesellschaft e. V.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych (w okresie działalności zawodowej): „Studia Germanica Gedanensia”, „Studia Niemcoznawcze” (Warszawa), „Publikacje Stowarzyszenia Germanistów Polskich”.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne: Marek Jaroszewski opublikował jedną bibliografię, sześć książek, ponad 100 artykułów i recenzji oraz wiele innych prac, a wśród nich 140 haseł z literatury niemieckiej dla *Wielkiej Encyklopedii PWN* (2001-2005) i 75 i pół hasła dla *Gdańskiej Encyklopedii Güntera Grassa* (2017). Utrwalił i rozwinął współpracę naukową i wymianę studencką Instytutu Filologii Germańskiej UG z uniwersytetami w Bremie i Siegen. Był redaktorem naukowym siedmiu roczników „Studia Germanica Gedanensia”, które uczynił periodykiem liczącym się w Polsce i Niemczech, a ponadto – współredaktorem naukowym pięciu dalszych tomów prac zbiorowych. Wypromował trzech doktorów na UG, dwudziestu dwóch magistrów na UW, stu jeden magistrów na UG i trzydziestu ośmiu licencjatów na PWSH. Wielokrotnie był recenzentem prace doktorskich i habilitacyjnych oraz

różnych projektów i publikacji naukowych, m.in. najstarszego polskiego czasopisma germanistycznego „Germanica Wratislaviensia”. Recenzował też wnioski na tytuł profesora. Ponadto prowadził działalność popularnonaukową, moderując spotkania autorskie i wygłaszając odczyty, m.in. w Centrum Herdera Uniwersytetu Gdańskiego i dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Warszawie. Okazjonalnie dokonywał też przekładów z literatury niemieckiej, np. pism J.G. Herdera.

Publikacje

I. Bibliografie

1. Der polnische Novemberaufstand in der deutschen Literatur und Historiographie. Auswahlbibliographie 1830–1993 = „Studia Niemcoznawcze” 10 (1993).

II. Prace pod redakcją

1. „Studia Germanica Gedanensia” 4 (1997).

Rec.: M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte” 6 (1998), s. 227.

2. 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge [= „Studia Germanica Gedanensia”, H. 5], Gdańsk 1998.

Rec.: J. Watrak, „Zbliżenia Polska-Niemcy. Annäherungen Polen-Deutschland” 2 (23) (1999), s. 121-123.

J. Watrak, „Przegląd Zachodniopomorski. Kwartalnik” 3 (1999), s. 255-258.

L. Kolago, „Studia Niemcoznawcze” 18 (1999), s. 450-453.

T. Namowicz, „Kwartalnik Neofilologiczny” 4, 1998 (1999), s. 439-441.

St. Wolting, „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen” 1999, s. 392-395.

M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte” 7 (1999), s. 278.

R. Wisniewski, „Der gemeinsame Weg”, Oktober 1999, z. 96, s. 44-45.

J. Kohen, „Arbitrium. Zeitschrift für Rezensionen zur germanistischen Literaturwissenschaft” 2 (2000), s.147-149.

W. Kessler, „Mitteilungen. Arbeitsgemeinschaft der Bibliotheken und Dokumentationsstellen der Ost-, Ostmittel- und Südosteuropaforschung (ABDOS)” 20 (2000), 3, s. 33.

G. Kwiecińska, Konferenzericht, *Studia Germanica Gedanensia* 6 (1998), s. 239–242.

3. „Studia Germanica Gedanensia” 6 (1998).

Rec.: M. Ossowski, „Jahrbuch des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte” 7 (1999), s. 278-279.

4. Standpunkte/Punkty widzenia. Zum Verständnis deutsch-polnischer Probleme/O problemach polsko-niemieckich, Gdańsk und Siegen 1999 [współredaktor: W. Drost].

Rezc: ewi, „Siegener Zeitung”, 14. 06. 2000.

W. Hewelt, „Unser Danzig” 11 (2000), s. 40-41.

5. „Studia Germanica Gedanensia” 7 (1999).

Rec.: M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte” 8 (2000), s.139-140.

6. „Studia Germanica Gedanensia” 8 (2000).

Rec.: M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa” 9 (2001), s. 235-236.

7. „Studia Germanica Gedanensia” 9 (2001).

Rec.: M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa” 10 (2002), s. 210.

„Studia Germanica Gedanensia” 10 (2002).

Rec.: M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa” 11 (2003), s. 282.

9. Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Dokumentation der internationalen Konferenz 4.–6. 10. 2007 in Danzig, Sopot [2008] [współredaktorzy: M. Brandt, M. Ossowski].
 Rec.: L. Kolago, „Studia Neofilologiczne” 42 (2009), s. 489-491.
 E. Kamińska, „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen“ 2009, s. 377-382.
 M. Dziuba, „Lubelskie Materiały Neofilologiczne“ 2009, nr 33, s. 191-197.
 S. Wickert, J. Sprenger, „Zeitschrift für Germanistik“ NF, 21 (2011), 3, s. 670-672.
 M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa“ 17 (2009), s. 336-337.
 M. Brandt, Konferenzbericht, „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen“ 2008, s. 433-435.
10. Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4–6.10. 2007 r., Gdańsk 2009 [współredaktorzy: M. Brandt, M. Ossowski].
 Rec. PWL. [P. W. Lorkowski], „Topos“ 1 (2010), s. 184-185.
 L. Wille, Günter Grass w Gdańsku i na świecie, [in:] „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa. Interkulturelle Annäherungen Polen – Deutschland – Europa” 7 (2010), s. 154-157.
11. Wybrane zagadnienia kształcenia z perspektywy glottodydaktyki. Materiały z konferencji naukowo-dydaktycznej zorganizowanej z okazji jubileuszu 40-lecia istnienia Zakładu Glottodydaktyki w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, dn. 9 marca 2012 r. Warszawa 2013 [współredaktorki: A. Jaroszevska, M. Torenc].
12. Gdańska encyklopedia Güntera Grassa. Oficyna Gdańska 2017 [współredaktorzy: P.W. Lorkowski, M. Ossowski].
 Rec.: K. Toeplitz, „Topos” 6 (2017), s. 153-158.
 P. Sput, „Studia Neofilologiczne” 60 (2017), s. 946-951.
 U. Kawalec, „Orbis Linguarum” 47 (2018), s. 581-584.
 R. Dziergwa, „Studia Germanica Gedanensia” 41 (2019), s. 362-365.

III. Publikacje książkowe

1. Der Novembereufstand in der zeitgenössischen deutschen Literatur und Historiographie, Warszawa 1989.
2. Der polnische Novembereufstand in der zeitgenössischen deutschen Literatur und Historiographie, Warszawa 1992.
 Rec.: P. Roguski, „Przegląd Humanistyczny” 6 (1993), S. 156-159.
 B. Dücker, „Germanistik. Internationales Referatenorgan mit bibliographischen Hinweisen” 36 (1995), 2-3/4, s. 538.
 R. Mikulski, „Germanica Wratislaviensia” 112 (1996), s. 125-127.
 W. Kessler, „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung” 47 (1998), 1, s. 140-141.
3. Powieść E.T.A. Hoffmanna *Kota Mruczyśława poglądy na życie*. Próba monografii, Warszawa 1994
 Rec.: M. Chojnacka, „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1995), s. 456-457.
 M. Hałub, „Orbis Linguarum” 3 (1995), s. 343-344.
 E. J. Krzywon, „Aurora” 56 (1996), s. 189-191.
 M. Chojnacka, „Studia Neofilologiczne” 12 (1996), s. 337-340.
4. Literatur und Geschichte. Studien zu den deutsch-polnischen Wechselbeziehungen im 19. und 20. Jahrhundert, Warszawa 1995.
 Rec.: I. Światłowska, „Zbliżenia Polska-Niemcy. Annäherungen Polen-Deutschland” 2 (1996), s. 189-191.
 W. A. Niemirowski, „Lubelskie Materiały Neofilologiczne” 1996, nr 20, s. 227-229.
 H. Białek, „Orbis Linguarum” 4 (1996), s. 342-343.
 S. Kramer, „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1996), s. 189-192.
 J. Stüben, „Jahrbuch für Internationale Germanistik” 29 (1997), 1, s. 227-229.
 K. Koczy, „Colloquia Germanica Stetinensia” 7 (1998), s. 223-225.
5. *Życie i twórczość E. T. A. Hoffmanna 1776–1822*, Gdańsk 2006.
 Rec.: D. Haberland, „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung” 55 (2006), 4, s. 629-630.
 E. Derecka, „Recepcja, transfer, przekład” 5 (2006) 1, s. 199-203.
 L. Kolago, „Studia Neofilologiczne” 34 (2007), s. 603-605.
 K. Ćwiklak, „Topos” 1/2 (2007), s. 214-218.
 K. A. Kuczyński, „Studia Neofilologiczne” 35 (2007), s. 682-683.

- A. K. Haas, „Studia Germanica Gedanensia” 15 (2007), s. 191-196.
 M. Perlikiewicz, „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (2007), s. 176-178.
 K. Grzywka, „E. T. A. Hoffmann Jahrbuch”, 15 (2007), s. 136- 38.
 Ewa Płomińska-Krawiec, „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen” 2007, s. 310-312.
 I. Świątłowska, „Orbis Linguarum” 32 (2007), s. 417-420.
 M. Ossowski, „Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa“ 15 (2007), s. 330.
 A. Wiącek, „Studia Niemcoznawcze” 39 (2008), s. 554-556.
 S. Mrozek, „Odra” 3 (2009), s. 119-120.
 6. Zakład Glottodydaktyki Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. 40 lat działalności, Warszawa 2012 [współautorki: A. Jaroszewska, M. Torenc].
 Rec.: M. Czyżewska, „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa. Interkulturelle Annäherungen Polen – Deutschland – Europa” 11 (2012), s. 184-186.
 A. Małgorzewicz, „Germanica Wratislaviensia” 137 (2013), s. 222-226.
 M. Rozenberg „Studia Germanica Gedanensia” 29 (2013), s. 315-317.

IV. Artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych

1. Das Phantastische in E.T.A. Hoffmanns Novelle *Das öde Haus* [współautor: M. Wydmuch] [w:] „Germanica Wratislaviensia” 27 (1976), s. 127-135.
2. Der Novembereaufstand von 1830/1831 in der deutschen Polenlyrik [w:] „Germanica Wratislaviensia” 45 (1981), s. 3-29.
3. Polnische Frauen in der deutschen, dem polnischen Novembereaufstand von 1830/31 gewidmeten Epik des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Historica Slavo-Germanica” 11 (1983), s. 83-101.
4. Der polnische Novembereaufstand von 1830/31 in der europäischen Lyrik [w:] H.-D. Dahnke, A. S. Dimitrijew, P. Müller, T. Namowicz (red.), *Parallelen und Kontraste. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1750 und 1850*, Berlin, Weimar 1983, s. 318-335, 391-394.
5. O sztuce, artystach i sprawach polskich w powieści Günтера Grassa *Blaszany bębenek* [w:] „Przegląd Humanistyczny” 5/6 (1984), s. 81-95.
6. Echa powstania listopadowego w literaturze niemieckiej XIX wieku [w:] *Dziedzictwo powstania listopadowego w literaturach obcych. Referaty i materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Instytut Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego w 150 rocznicę powstania*, Warszawa 1986, s. 149-158.
7. Schillers *Jungfrau von Orleans* und ihre Entsprechungen in der deutschen Literatur der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch DDR-VR Polen” 1986, s. 100-110.
8. „Der Dämon des Jakobinismus”. Die Französische Revolution in der deutschen Publizistik zum Novembereaufstand (1830-1831) [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch DDR-VR Polen. Sonderband” 1988, s. 194-213.
9. Zur Polenproblematik in Heinrich Laubes Roman *Die Krieger* [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR – VR Polen” 1989, s. 88-102.
10. Der polnische Novembereaufstand von 1830/31 in der deutschen Literatur des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Niemcoznawcze” 4 (1989), s. 139-159.
11. Theodor Fontane und die deutsche Polenliteratur des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Niemcoznawcze” 5 (1989), s. 179-186.
12. Zum Umgang mit polnischen Motiven in der deutschsprachigen Literatur des 19. Jahrhunderts [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 103-113.

13. Aus den Erfahrungen eines Betreuers. Das Auslandsteilstudium an der Pädagogischen Hochschule „Erich Weinert“ in Magdeburg (1987-1990) [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen“ 1990, s. 196-203.
14. Harro Harring und Warschau [w:] „Mitteilungen der Harro-Harring-Gesellschaft“ 10 (1991), s. 5-20.
15. Aureli Urbańskis freie Bearbeitung von Harro Harrings *Memoiren Über Polen unter Russischer Herrschaft*. Ein Beitrag zur Harring-Rezeption in Polen [w:] „Mitteilungen der Harro-Harring-Gesellschaft“ 10 (1991), s. 21-41.
16. „Polens Revolution war die Abendröte der Freiheit“. Ludwig Börne über den Novemberaufstand 1830-1831 [w:] „Germanica Wratislaviensia“ 42 (1991), s. 207-219.
17. „Stalin, eine offene Wunde der sozialistischen Bewegung“. Zur Abrechnung mit dem Stalinismus in Christoph Heins Prosawerken [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny“ 2 (1991), s. 153-164.
18. Max Halbes Bekenntnis zu seiner westpreußischen Heimat in seinem Drama *Jugend* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny“ 4 (1991), s. 363-369; także w: T. Namowicz und J. Miziński (red.), *Literatur im Kulturgrenzraum. Zu einigen Aspekten ihrer Erforschung am Beispiel des deutsch-polnischen Dualismus*, Lublin 1992, s. 95-102.
19. *Levins Mühle*. Bobrowski in Polen [w:] „Mare Balticum“ 1992, s. 60-65.
20. *Tematyka polska w literaturze niemieckiej XIX wieku* [w:] „Przegląd Humanistyczny“ 2 (1992), s. 105-111.
21. *Die Lyrik des Hambacher Festes* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny“ 2 (1992), s. 161-168. *Wersja polska: Święto Ludowe w Hambach w poezji niemieckiej lat trzydziestych XIX wieku* [w:] „Przegląd Humanistyczny“ 1 (1993), s. 63-69.
22. *Konstytucja 3 Maja w literaturze niemieckiej XVIII i XIX wieku* [w:] P. Żbikowski (red.), *Ku reformie państwa i odrodzeniu moralnemu człowieka. Zbiór rozpraw i artykułów poświęconych dwusetnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 Maja 1791 roku*, Rzeszów 1992, s. 219-225.
23. Max Frisch über das Nachkriegswarschau [w:] „Germanica Wratislaviensia“ 49 (1993), s. 349-357.
24. *Deutsche Literatur und Historiographie zum Novemberaufstand* [w:] „Studia Niemcoznawcze“ 7 (1993), s. 11-26.
25. *Die Rezeption der deutschen Literatur in Polen (1945-1991)* [w:] „Studia Niemcoznawcze“ 8 (1993), s.11-32; także w: B. Chrzastowska, H. D. Zimmermann (red.), *Umgang mit Freiheit. Literarischer Dialog mit Polen. Schr.-R. des Forum Guardini, t. 2*, Berlin 1994, s. 199-224. *Polska wersja: Recepcja literatury niemieckiej w Polsce (1945-1991)* [w:] B. Chrzastowska, H. D. Zimmermann (red.), *Obcowanie z wolnością*, Poznań, Berlin 1994, s.175-193.
26. *Das Hambacher Fest aus polnischer Sicht. Tradition und Gegenwart* [w:] „Studia Niemcoznawcze“ 8 (1993), s. 263-275.
27. *Das DDR-Bild in den Romanen von Stefan Heym* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny“ 2 (1993), s.107-119; także w: K. Sauerland (ed.), *Gedächtnis und Erinnerung in der Literatur*, Warszawa 1996, s. 243-258.
28. *Spätaussiedler in Deutschland. Einige Bemerkungen zu den Romanen Springflut von Max von der Grün und Holunderzeit von Leonie Ossowski* [w:] I.Golec und T. Namowicz (red.), *Literatur im Kulturgrenzraum*, Lublin 1994, s. 161-173.
29. *Zum Verhältnis von Literatur, Malerei und Musik in E. T. A. Hoffmanns Erzählung Meister Martin der Kufner und seine Gesellen* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny“ 2 (1995), s. 123-132.

30. Ernest Teodor Amadeusz Hoffmann (1776-1822) [w:] M. Zybura (red.), *Z dziejów niemiecko-polskich związków kulturowych*. „... nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem”. Przedmowa: P. Wink, Wrocław 1995, s. 91-103. Wersja niemiecka: Zur E.-T.-A.-Hoffmann-Rezeption in Polen [w:] „*Studia Germanica Gedanensia*” 3 (1997), s. 7-21.
31. Einige Bemerkungen zum Fremdenhaß in Heinrich Bölls Roman *Gruppenbild mit Dame* [w:] B. Balzer, N. Honsza (red.), Heinrich Böll – Dissident der Wohlstandsgesellschaft, Wrocław 1995, s. 151-160.
32. Das Erbe der Aufklärung in Gustav Freytags *Soll und Haben* [w:] W. Kunicki (red.), Aufklärung in Schlesien im europäischen Spannungsfeld. Traditionen – Diskurse – Wirkungen, Wrocław 1996, s. 259-268.
33. Zum Verhältnis von Literatur und Justiz bei E.T.A. Hoffmann [w:] „*Studia Niemcoznawcze*” 12 (1996), s. 237-249; także w: H.-A. Koch, G. Rovagnati, B. H. Oppermann (red.), *Grenzfrevel. Rechtskultur und literarische Kultur*, Bonn 1998, s. 47-57.
34. Das Bild der Freien Stadt Danzig in den Erinnerungen von Gertrud Meili-Dworetzki [w:] I. Golec, T. Namowicz (red.), *Literatur im Kulturgrenzraum*. Lublin 1997, s. 39-49.
35. Es ist „eine Schande, für Geld zu denken”. Monika Maron über die Folgen des Kommunismus in dem Roman *Stille Zeile Sechs* [w:] „*Kwartalnik Neofilologiczny*” 4, 1996 (1997), s. 369-380.
36. Abschied von der DDR. Zur Memoirenliteratur der endachtziger und neunziger Jahre [w:] N. Honsza, T. Möchtenberg (red.), *Die Rezeption der deutschen Gegenwartsliteratur nach der Wende 1989*. Wrocław 1997, s. 39-58.
37. Danzig und Ostpreußen in Walter Kempowskis *Mark und Bein* [w:] M. Jaroszewski (red.), *1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge*. Gdańsk 1998 [= „*Studia Germanica Gedanensia*”, z. 5], s. 233-247.
38. Polnisches und deutsches Weltbürgertum. Deutsche Klassik und polnische Romantik [w:] D. Beyrau (red.), *Blick zurück ohne Zorn. Polen und Deutsche in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen 1999, s. 39-54.
39. Aufbauen und Zerstören. Die Dramatik von Stanisław Ignacy Witkiewicz aus der Sicht eines germanistischen Literaturwissenschaftlers [w:] „*Konfiguracje/Konfigurationen*” 4 (1999), s. 72-80.
40. Zur Novalis-Rezeption in Polen. Forschungsstand und Aufgaben [w:] H. Uerlings (red.), *Blüthenstaub. Rezeption und Wirkung des Werkes von Novalis*, Tübingen 2000, s. 191-214.
41. Begegnungen, Treffen, Zusammenkünfte. Notizen zu Günter Grass [w:] „*Studia Germanica Gedanensia*” 8 (2000), s. 5-11. Wersja polska: Spotkania, spotkania. Moje reminiscencje Grassowskie [w:] „*Topos. Dwumiesięcznik Literacki*” 3-4 (2000), s. 112-117.
42. Mickiewicz und die westeuropäische Literatur. Ein Beitrag zur Analyse der *Pariser Vorlesungen* [w:] J. Golz und W. Müller (red.), „Von Pol zu Pol Gesänge sich erneun ...”: das Europa Goethes und seine Nationalautoren. Weimar 2001 [= *Schriften der Goethe-Gesellschaft*, t. 67], s. 135-144.
43. *Die letzten Zehn vom vierten Regiment*. Das Hambacher Fest [w:] „*Treffpunkt*” 2 (2001), s. 3-5.
44. Die deutsch-polnischen Gemeinsamkeiten in *Unkenrufe* von Günter Grass und *Tod in Danzig* von Stefan Chwin [w:] F. Grucza (red.), *Tausend Jahre polnisch-deutsche Beziehungen. Sprache – Literatur – Kultur – Politik*. Materialien des Millennium-Kongresses 5. – 8. April 2000, Warszawa, Warszawa 2001, s. 576-581.
45. Parallelen und Kontraste. *Katz und Maus* (G. Grass) und *Weiser Dawidek* (P. Huelle) [w:] A. Rudolph, U. Scholz (red.), *Ein weiter Mantel. Polenbilder in Gesellschaft, Politik und Dichtung*. Dettelbach 2002, s. 353-364.
46. Der polnische Streit um Günter Grass’ *Blechtrommel* [w:] „*Studia Germanica Gedanensia*” 10 (2002), s. 81-92.

47. Edeltraud Werths Erinnerungen an Danzig [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 1-2 (2003), s.161-164.
48. Deutschland nach der Wiedervereinigung. Einige Bemerkungen zu den Romanen *Die Nachrichten* von Alexander Osang und *Willenbrock* von Christoph Hein [w:] B. Balzer, I. Światłowska (red.), Annäherungen. Polnische, deutsche und internationale Germanistik, Wrocław 2003, s. 470-474.
49. Badania herderowskie w Polsce po 1945 roku [w:] „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2003, nr 4, s. 477-488.
50. Nowela Güntera Grassa *Idąc rakiem* a współczesna literatura niemiecka [w:] T. Arendt, K. Turo (red.), Literatura Wybrzeża po 1980 roku. Materiały z sesji naukowej Gdynia 3-4 grudnia 2003, Pelplin 2004, s. 253-263.
51. Tina Strohekers *Polnisches Journal* im Spiegel der deutschen und polnischen Literaturkritik [w:] „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen 1993-2003”, 2004, s. 119-128.
52. Polenlieder in der schwäbischen Dichtung [w:] A. Pełka (red.), Baden – Württemberg – Polen. Germanistische Annäherungen, litblockin 2004, s. 95-105.
53. Das Bild der Täufer in Ernst von Wildenbruchs Drama *Der Menonit* [w:] A. Kałny (red.), Das literarische und kulturelle Erbe von Danzig und Gdańsk, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien 2004 [= Danziger Beiträge zur Germanistik, t. 15], s. 99-106.
54. „Das leuchtende Schiff”. Der Untergang der „Wilhelm Gustloff” bei Günter Grass und Tanja Dückers [w:] H. Böning, H. W. Jäger, A. Kałny, M. Szczodrowski (red.), Danzig und der Ostseeraum. Sprache, Literatur, Publizistik, Bremen 2005, s. 277-291.
55. Deutsch als Fremdsprache. Zur Ausdrucksweise der Kaschuben und anderer nichtdeutscher Sprecher in ausgewählten Werken von Günter Grass [w:] R. Hartmann (red.), Literaturen des Ostseeraums in interkulturellen Prozessen, Bielefeld 2005, s. 169-175.
56. Tradition und Innovation in der Philologie aus polnischer Perspektive [w:] K. Ehlich (red.), Opracowanie tekstu: D. Kühndel, Germanistik [in und für] Europa. Faszination – Wissen. Texte des Münchner Germanistentages 2004. Bielefeld 2006, s. 307-310 (Wersja skrócona); Tradition und Innovation in der Philologie aus polnischer Perspektive [w:] K. Grzywka, J. Godlewska-Adamiec, M. Grabowska, M. Kosacka, R. Małecki (red.), Kultura, Literatura, Język. Prace ofiarowane profesorowi Lechowi Kolago w 65. rocznicę urodzin. / K. Grzywka, H. Goldlewska-Adamiec, M. Grabowska, M. Kosacka, R. Małecki (red.), Kultur, Literatur, Sprache. Festschrift für Herrn Professor Lech Kolago zum 65. Geburtstag. Warszawa 2007, s. 70-76 (Wersja rozszerzona i zaktualizowana).
57. Tina Strohekers *Pommes Frites in Gleiwitz. Eine poetische Topographie Polens* und der deutsch-polnische Dialog [w:] B. Balzer, M. Hałub (red.), Wrocław – Berlin. Germanistischer Brückenschlag im deutsch-polnischen Dialog. II. Kongress der Breslauer Germanistik, Wrocław, Dresden 2006, t. 3: B. Balzer, W. Kunicki (red.), Literaturgeschichte 18. – 20. Jahrhundert, s. 205-212.
58. Polnische Weichsellyrik [w:] A. Kozłowski, M. Znyk (red.), Między Śląskiem a Wiedniem. Księga Jubileuszowa dla Prof. dr hab. Krzysztofa Kuczyńskiego z okazji 60-rocznicy urodzin, Płock 2008, s. 437-444.
59. Mozart bei E. T. A. Hoffmann [w:] L. Puchalski (red.), Mozarts literarische Spuren. Werk und Leben des Komponisten im literarischen Diskurs vom späten 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart. Ergebnisse des Symposiums in Wrocław/Breslau 20. – 23. November 2006, Wien 2008, s. 52-62.
60. Die Kochkunst in der Danziger Trilogie von Günter Grass [w:] N. Honsza, I. Światłowska (red.), Günter Grass. Bürger und Schriftsteller, Wrocław, Dresden 2008, s. 115-118.

61. Szkoła i edukacja w literaturze niemieckojęzycznej [w:] A. Jaroszevska, M. Torenc (red.), *Kultura i języki: poznawać – uczyć się – nauczać. Księga Jubileuszowa z okazji 65. urodzin Profesor Elżbiety Zawadzkiej-Bartnik.* / A. Jaroszevska, M. Torenc (red.), *Kulturen und Sprachen: Verstehen – Lernen – Lehren. Festschrift für Frau Professor Elżbieta Zawadzka-Bartnik zum 65. Geburtstag*, Warszawa 2008, s. 275-285.
62. 80. urodziny Güntera Grassa w relacjach „Gazety Wyborczej” [w:] „*Studia Germanica Gedanensia*” 16 (2008), s. 227-239.
63. Die Flora und Fauna der Kaschubei in der Danziger Trilogie von Günter Grass [współautorka E. Kołaczowska] [w:] M. Brandt, M. Jaroszevski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. *Literatur – Kunst – Politik*, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego [2009], s. 127-140; wersja polska: *Flora i fauna Kaszub w trylogii gdańskiej Güntera Grassa* [współautorka E. Kołaczowska] [w:] M. Brandt, M. Jaroszevski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: *Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6.10. 2007 r., Gdańsk 2009*, s. 131-144.
64. Der politische Witz in Uwe Tellkamps Roman *Der Turm* [w:] B. Widawska, M. Smolińska (red.), *In gebrochener Synthese. Beiträge zur Literatur, Kultur und Sprache. Festschrift für Prof. Dr. habil. Klaus Hammer (t. 1)*, Słupsk 2009, s. 223-226.
65. Zur Siegfried-Lenz-Rezeption in Polen [w:] E. Białek, J. Rzeszotnik, E. Tomiczek (red.), *Auf der Suche nach Humanitas. Festschrift für Prof. Dr. Irena Światłowska-Prędotą*, Wrocław, Dresden 2009, s. 31-42.
66. Danzig – Berlin – Paris. Zum Stadtbild bei E.T.A. Hoffmann [w:] A. Geisler-Szmulewicz, W. Hülk, F.-J. Klein, P. Tortonese (red.), *Die Kunst des Dialogs – L' Art du dialogue. Sprache, Literatur, Kunst im 19. Jahrhundert – Langue, littérature, art au xixe siècle. Festschrift für Wolfgang Drost zum 80. Geburtstag – Mélanges offerts à Wolfgang Drost à l'occasion de son 80e anniversaire*, Heidelberg 2010, s. 109-118.
67. Günter Grass über die Kochkunst in *Beim Häuten der Zwiebel* [w:] H. W. Jäger, H. Böning, G. Sautermeister (red.), *Genußmittel und Literatur. Durchgesehene und um fünf Beiträge erweiterte Auflage*, Bremen 2011, s. 247-257.
68. So war das damals. Das Germanistikstudium in Warschau Anfang der sechziger Jahre des 20. Jahrhunderts [w:] „*Studia Niemcoznawcze*” 47 (2011), s. 21-28.
69. Polnische Germanistik im Wandel. Von der traditionellen Philologie zur praxisorientierten Kulturwissenschaft [w:] A. Kałny, K. Lukas (red.), *Germanistik in Polen. Geschichten – Perspektiven – interdisziplinärer Dialog*, Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Warszawa – Wien 2011, s. 67-74.
70. *Der alte Feldherr* Karl von Holteis und die deutsche Dramatik über den polnischen Novemberaufstand 1830/31 [w:] L. Dziemianko, M. Hałub (red.), *Karl von Holtei (1798-1809). Leben und Werk. Fragestellungen – Differenzierungen – Auswertungen*, Leipzig 2011, s. 150-164.
71. Wozu noch Germanistik. Bilanz und Perspektiven [w:] „*Studia Niemcoznawcze*” 48 (2011), S. 261-267. Przedruk [w:] „*Studia Niemcoznawcze*” 49 (2012), s. 25-31.
72. „Piękna Polka” i „szlachetni Polacy”. Piotr Wysocki, Emilia Plater i Juliusz Małachowski w literaturze niemieckiej [w:] K. Grzywka (red.) we współpracy z M. Filipowicz/J. Godlewicz-Adamiec/A. Jagłowska/P. Kociumbasem/R. Małeckim/ E. Michtą/D. Wyrzykiewicz, *Kultura – Literatura – Język. Pogranicza komparatystyki. Prace ofiarowane profesorowi Lechowi Kolago w 70. rocznicę urodzin.* / K. Grzywka (red.) przy współpracy z M. Filipowicz/J. Godlewicz-Adamiec/A. Jagłowska/P. Kociumbasem/R. Małeckim/E. Michtą/D. Wyrzykiewicz, *Kultur – Literatur – Sprache. Gebiete der Komparatistik. Festschrift für Herrn Professor Lech Kolago zum 70. Geburtstag (t. 1)*, Warszawa 2012, s. 536-543.

73. Dr Eugenia Sowińska i początki nauczania metodyki na warszawskiej germanistyce. W 45. rocznicę śmierci [w:] M. Jaroszewski, A. Jaroszewska, M. Torenc (red.), *Wybrane zagadnienia kształcenia z perspektywy glottodydaktyki. Materiały z konferencji naukowo-dydaktycznej zorganizowanej z okazji jubileuszu 40-lecia istnienia Zakładu Glottodydaktyki w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa, dn. 9 marca 2012 r., Warszawa 2013, s.15-30.
74. Kilka uwag o polskim przekładzie noweli Güntera Grassa „Kot i mysz” [w:] „*Studia Niemcoznawcze*” 53 (2014), s. 239-250.
75. Sopot w literackiej twórczości Güntera Grassa [w:] „*Rocznik Sopocki*” 25 (2014), s. 105-112.
76. Zur Darstellung der Mischehen in ausgewählten Prosawerken von Günter Grass [w:] A. Mrożewska/ A. Nieroda-Kowal (red.), *Begegnung ist das wirkliche Leben – Literatur-, kultur- und sprachwissenschaftliche Beiträge I. Festschrift für Professor Dr. habil. Klaus Hammer zum 85. Geburtstag*, Hamburg 2020 [= *Studien zur Germanistik*, t. 85], s. 167-178.
77. Das erste Jahrzehnt der *Studia Germanica Gedanensia* (1993–2002). Ein Beitrag zur Analyse der Forschungstätigkeit am Institut für Germanische Philologie der Universität Gdańsk [w:] „*Studia Germanica Gedanensia*“ 42 (2020), s. 140-152.

V. Recenzje

1. Niemcy współczesne jako przedmiot badań nauki polskiej 1945-1970. Praca zbiorowa. Pod red. J. Rachockiego. Instytut Zachodni Poznań 1971 [w:] „*Polnische Perspektiven*” 2 (April 1972), 4, s. 94-95.
2. S. Lenz, *Lekcja niemieckiego*, Warszawa 1971 [w:] „*Literatura*” 17, 8.06.1972, s. 20.
3. G. Wohmann, *Kontratak* (Gegenangriff), Luchterhand 1972 [w:] „*Literatura na świecie*” 5 (1975), s. 351-353.
4. Niemiecka nowela romantyczna. Wybór, wstęp i komentarze G. Koziółka, Wrocław 1975 [w:] „*Studia Historica Slavo-Germanica*” 7 (1978), s. 187-188.
5. Z badań nad klasyczną literaturą niemiecką – Ansichten der deutschen Klassik. Pod red. H. Brandta, M. Bayera. Berlin und Weimar 1981 [w:] „*Przegląd Humanistyczny*” 11 (1983), s. 171-175.
6. Der Weg zum Nachbarn. Beiträge zur Thematisierung deutsch-polnischer Beziehungen in der Literatur des 20. Jahrhunderts. Pod red. E. Połczyńskiej. Poznań 1982 [w:] „*Przegląd Zachodni*” 2 (1984), s. 183-185.
7. Polenlieder. Eine Anthologie. Pod red. G. Koziółka. Stuttgart 1982 [w:] „*Przegląd Zachodni*” 2 (1984), s. 185-188.
8. A. Will, *Kobieta polska w wyobraźni społeczeństw niemieckiego obszaru językowego od XIV w. do lat trzydziestych XX w.*, Łódź 1983 [w:] „*Kwartalnik Neofilologiczny*” 32 (1985), 2, s. 241-242.
9. Impulse. Aufsätze, Quellen, Berichte zur deutschen Klassik und Romantik. Folge 11, Berlin und Weimar 1988 [w:] „*Skamandros. Dialog II. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR -VR Polen*” 1989, s. 151-153.
10. Impulse. Aufsätze, Quellen, Berichte zur deutschen Klassik und Romantik. Folge 12, Berlin und Weimar 1989 [w:] „*Skamandros. Germanistisches Jahrbuch der DDR und der Republik Polen*” 1990, s. 365-367.
11. S. Heym, *5 Tage im Juni. Roman*, Berlin 1989 [w:] „*Skamandros. Germanistisches Jahrbuch der DDR und der Republik Polen*” 1990, s. 368-370.
12. S. Heym, *Ahasver. Roman*, Berlin 1988 [w:] „*Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen*” 1990, s. 217-219.

13. O polsko-niemieckich stosunkach literackich – K. A. Kuczyński, *Prawda i mit. Studia i szkice z polsko-niemieckich stosunków literackich*, Warszawa 1990 [w:] „Przegląd Humanistyczny” 10 (1990), s. 133-135.
14. *Literatur zwischen Revolution und Restauration. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1789 und 1835*. Pod red. S. Strellera, T. Namowicza, Berlin, Weimar 1989 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1990), s. 360-361.
15. *Walecznych tysiąc...* Antologia niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym. Wstęp, wybór i opracowanie naukowe G. Koziełka. Warszawa 1987; *Zwei Ufer hat der Strom. Deutsch-polnische Beziehungen im Spiegel deutschsprachiger Dichtung aus 150 Jahren*. Pod red. U. Grasnika. Berlin 1988 [w:] „Germanica Wratislaviensia” 42 (1991), s. 302-304.
16. G. Koziełek, *Reformen, Revolutionen und Reisen. Deutsche Polenliteratur im 18. und 19. Jahrhundert*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1990 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1991), s. 197-198.
17. *Aus der Forschungsarbeit zu deutscher Literatur, Kultur und Geschichte des 18., 19. und 20. Jahrhunderts* [w:] „Studia Historica Slavo-Germanica” 17 (1992), s. 133-145 (artykuł recenzyjny).
18. K. Hermsdorf, *Literarisches Leben in Berlin. Aufklärer und Romantiker*, Akademie-Verlag Berlin 1987 [w:] „Studia Niemcoznawcze” 7 (1993), s. 219-221.
19. H. J. Schütz, *Verbotene Bücher. Eine Geschichte der Zensur von Homer bis Henry Miller*, Verlag C.H. Beck, München 1990 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1993), s. 131-133.
20. W. Grab, *Heinrich Heine als politischer Dichter*. Büchergilde Gutenberg, Frankfurt am Main 1992 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1993), s. 347-348.
21. *Chronist ohne Botschaft. Christoph Hein. Ein Arbeitsbuch. Materialien, Auskünfte, Bibliographie*. Pod red. K. Hammera. Aufbau-Verlag Berlin, Weimar 1992 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1993), s. 348-350.
22. *Pierwsza polska monografia o Heinrichu Böllu – N. Honsza, Heinrich Böll niepokorny humanista*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994 [w:] „Gazeta Robotnicza”, 3.01.1995, nr 2, s. 7.
23. *Nowa publikacja o niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym – P. Roguski, Poezja i czyn polityczny. Powstanie listopadowe w poezji niemieckiej pierwszej połowy XIX wieku*, Dom Wydawniczy i Handlowy "ELIPSA", Warszawa 1993 [w:] „Przegląd Humanistyczny” 4, 1994 (1995), s. 176-177.
24. *Deutsche und Polen. 100 Schlüsselbegriffe*. Pod red. E. Kobylińskiej, A. Lawaty, R. Stephan, R. Piper. München 1992 [w:] „Germanica Wratislaviensia” 112 (1996), s. 118-121.
25. J. Klauß, *Charlotte von Stein: die Frau in Goethes Nähe*, Zürich: Artemis und Winkler 1995 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4, 1996 (1997), s. 415-416.
26. W. Emmerich, *Kleine Literaturgeschichte der DDR. Erweiterte Neuausgabe*, Gustav Kiepenheuer Verlag, Leipzig 1996 [w:] „Orbis Linguarum” 7 (1997) s. 228-230.
27. K. A. Kuczyński, *Czarodziej z Darmstadt. Rzec o Karlu Dedeciusie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego: Łódź 1999 [w:] „Orbis Linguarum” 14 (1999), s. 314-315.
28. F. Simon-Ritz (Hg.), *Germanistik im Internet. Eine Orientierungshilfe*, Deutsches Bibliotheksinstitut Berlin 1998 [= Informationsmittel für Bibliotheken (IFB), Beiheft 8], [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2, 2000 (2001), s. 249-250.
29. H. Orłowski, *Literatur und Herrschaft – Herrschaft und Literatur. Zur österreichischen und deutschen Literatur des 20. Jahrhunderts*. Pod red. E. Białka und M. Zybury. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York: Lang 2000 [= Oppelner Beiträge zur Germanistik, t. 2], [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 9 (2001), s. 223-227.
30. N. Honsza, *Güntera Grassa portret własny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2000 [w:] „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen” 2001, s. 428-429.

31. Beiträge zum Alltagsleben. Danzig, Bremen und die Antike. Materialien des wissenschaftlichen Kolloquiums vom 23. und 24. April 1999 an der Universität Gdańsk (Danzig). Redaktor naukowy: M. Andrzejewski. Gdańsk: Wydawnictwo "Marpress" 2000 [Seria: Genius loci nr 3], [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 10 (2002), s. 221-223.
32. B. Pleitner, Die ‘vernünftige’ Nation. Zur Funktion von Stereotypen über Polen und Franzosen im deutschen nationalen Diskurs 1850 bis 1871. [= Mitteleuropa-Osteuropa. Oldenburger Beiträge zur Kultur und Geschichte Ostmitteleuropas, t. 3]. Frankfurt/M.: Peter Lang, Europäischer Verlag der Wissenschaften 2001 [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 11 (2003), s. 384-386.
33. G. Ohlerich, Sozialistische Denkwelten. Modell eines literarischen Feldes der SBZ/DDR 1945 bis 1953. Universitätsverlag Winter, Heidelberg 2005 [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 16 (2008), s. 295-297.
34. G. Moroz, M. Ossowski (red.), Tożsamość i odrębność w Zjednoczonej Europie. Motyw podróży w literaturze anglo- i niemieckojęzycznej, Olecko 2007 [w:] „Orbis Linguarum” 33 (2008), s. 519-521.
35. Das Hoffmann-Handbuch – D. Kremer (Hg.), E. T. A. Hoffmann – Leben – Werk – Wirkung. Walter de Gruyter, Berlin, New York 2009 [w:] „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa” 6 (2009), s. 130-132.
36. N. Honsza, W blasku epok. Literatura niemiecka od średniowiecza do współczesności, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych, Łódź 2010, 392 ss. [w:] „Przegląd Zachodni” 1 (2011), s. 296-297.
37. G. Grass, Grimms Wörter. Eine Liebeserklärung, Steidl Verlag, Göttingen 2010, 358 ss. [w:] „Studia Niemcoznawcze” 47 (2011), s. 608-609.
38. Volker Neuhaus, Günter Grass. Schriftsteller – Künstler – Zeitgenosse. Eine Biographie, Steidl Verlag, Göttingen 2012, 460 ss. [w:] „Studia Niemcoznawcze” 51 (2012), s. 600-602.

VI. Głos w dyskusji, słowa powitania, wstęp, In memoriam

1. Głos w dyskusji do referatu *Das literarische Schaffen J. P. Richters und E. T. A. Hoffmanns in den theoretischen Schriften von J. I. Kraszewski* von A. Bartoszewicz [w:] „Acta Universitatis Nicolai Copernici”. Nauki Humanistyczno-Społeczne 1978, z. 88: Filologia Germańska 4, s. 110.
2. Głos w dyskusji do *Einleitung: Diskussion zum Generalthema* [w:] H.-D. Dahnke, A. S. Dimitrijew, P. Müller, T. Namowicz (red.), Parallelen und Kontraste. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1750 und 1850, Berlin, Weimar 1983, s. 38.
3. Głos w dyskusji do referatu *Święci Rilkego* B. Surowskiej [w:] Co badania filologiczne mówią o wartości. Materiały sesji naukowej 17 – 21 listopada 1986 r., Warszawa 1987, t. 2, s. 417.
4. In memoriam Elida Maria Szarota [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1994), s. 226-228.
5. Grußwort von Prof. Dr. Marek Jaroszewski, Direktor des Instituts für Germanistik der Universität Gdańsk [w:] M. Jaroszewski (red.), 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge. [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], Gdańsk 1998, s. 5-7.
6. Vorwort [w:] M. Jaroszewski (red.), 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge. [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], Gdańsk 1998, s.14-16.
7. Grußwort von Prof. Marek Jaroszewski, Direktor des Instituts für Germanistik der Universität Gdańsk [w:] A. Kątny (red.), Aktualität in germanischen und slawischen Sprachen, Poznań 2000, s. 7-8.
8. Gegenwart und Zukunft der polnisch-deutschen Nachbarschaft. Podiumsdiskussion, Einleitung und Zusammenfassung [w:] F. Grucza (red.), Tausend Jahre polnisch-deutsche

- Beziehungen. Sprache – Literatur – Kultur – Politik. Materialien des Millennium-Kongresses 5. – 8. April 2000, Warszawa, Warszawa 2001, s. 991-992.
9. In memoriam Tadeusz Namowicz [w:] „Recepcja, transfer, przekład” 2 (2004), s. 225-232.
10. Vorwort, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski], [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Dokumentation der internationalen Konferenz 4. – 6. 10. 2007 in Danzig, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego [2009], s. 9-13; wersja polska: Wstęp, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski], [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 9-13.
11. Wstęp do wydania polskiego, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski] [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 15-16.
12. Przedmowa, [współautorzy: P.W. Lorkowski, M. Ossowski], [w:] Gdańska encyklopedia Güntera Grassa. Oficyna Gdańska 2017, s. 7-10.
13. Hanna Szarmach-Skaza (1935–2018). Wspomnienie [w:] „Studia Niemcoznawcze” 62 (2019), s. 21–23.

VII. Inne

1. Program zajęć z Historii Literatury Niemieckiej [w:] Ministerstwo Edukacji Narodowej. Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych. Warszawa 1990, s. 139-143.
2. Obchody sto sześćdziesięciolecia rocznicy Święta Ludowego w Hambach [w:] „Przegląd Humanistyczny” 1 (1993), s. 172-173.
3. Instytut Filologii Germańskiej [w:] Informator Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego 1997-1999. Gdańsk 1997, s. 59-63.
4. „Edel sei der Mensch, hilfreich und gut!” Einige Bemerkungen zu polnisch-deutschen Kontakten [w:] W. Drost, M. Jaroszewski (red.), Standpunkte/ Punkty widzenia. Zum Verständnis deutsch-polnischer Probleme/ O problemach polsko-niemieckich, Gdańsk, Siegen 1999, s. 105-113. Wersja polska: Bądź człowiekiem, szlachetny, uczynny i dobry!” Kilka uwag na temat kontaktów polsko- niemieckich [w:] Tamże, s. 104-112.
5. Werner, (Friedrich Ludwig) Zacharias [w:] Deutsche Biographische Enzyklopädie (DBE). Pod red. W. Killy’ego und R. Vierhaua, München 1999, t. 10, s. 448-449 (hasło encyklopedyczne).
6. Instytut Filologii Germańskiej [w:] Informator Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego 1999-2002, Gdańsk 2000, s. 71-76.
7. Hasła encyklopedyczne sygnowane (Wielka Encyklopedia PWN. Warszawa 2001–2005), Goethe Johann Wolfgang von, t. 10, s. 251-253; Gottsched Johann Christoph, t. 10, s. 326; Heine Heinrich, t. 11, s. 201; Kleist Heinrich von, t. 14, s. 15; Klopstock Friedrich Gottlieb t. 14, s. 45; Lessing Gotthold Ephraim, t. 15; s. 476; Novalis, t. 19, s. 158; Schiller Friedrich von, t. 24, s. 427-428.
8. Hasła encyklopedyczne niesygnowane (Wielka Encyklopedia PWN. Warszawa 2001–2005); Alexis Willibald, t. 1, s. 362; Angelus Silesius, t. 2, s. 55; Arnim Bettina von, t. 2, s. 322; Arnim Ludwig Achim von, t. 2, s. 322; Athenäum, t. 2, s. 422; Bidermann Jakob, t. 4, s. 26n.; Bildungsroman, t. 4, s. 68; Börne Ludwig, t. 4, s. 297; Brant Sebastian, t. 4, s. 395; Brentano Clemens, t. 4, s. 4 32; Brockes Barthold Heinrich, t. 4, s. 453; Büchner Georg, t. 4, s. 534 n.; Bürger Gottfried August, t. 5, s. 53 n.; Carmina Burana, t. 5, s. 179; Celtes Konrad, t. 5, s. 244n.; Chamisso Adelbert von, t. 5, s. 321; Claudius Matthias, t. 6, s. 92; Conrad Michael Georg, t. 5, s. 142n.; Dach Simon, t. 6, s. 463; Dietmar von Aist, t. 7, s. 176; Dingelstedt Franz von, t. 7, s. 188; Droste-Hülshoff Annette von, t. 7, s. 368-369; Eckermann Johann Peter, t. 8, s. 31; Eichendorff Joseph von, t. 8, s. 97; Faust Johannes, t. 8, s. 553;

Fischart Johann, t. 9, s. 150; Flemming Paul, t. 9, s.195; Fontane Theodor, t. 9, s. 237; Fortunatus, t. 9, s. 258; Fouqué Friedrich de la Motte, t. 9, s. 295; Frauenlob, t. 9, s. 371; Freiligrath Ferdinand, t. 9, s. 379; Freytag Gustav, t. 9, s. 387; Gellert Christian Fürchtegott, t. 10, s. 29n.; Gerstenberg Heinrich Wilhelm, t. 10, s. 107; Görres Johann Joseph von, t. 10, s. 301; Gottfried von Straßburg, t. 10, s. 325; Göttinger Hain, t. 10, s. 325; Grabbe Christian Dietrich, t. 10, s. 362; Grimmshausen Hans Jacob Christoffel von, t. 10, s. 459; Gryphius Andreas, t. 10, s. 522; Gudrun, t. 10, s. 555; Günther Johann Christian, t. 11, s. 9; Gutzkow Karl Ferdinand, t. 11, s. 19; Hagedorn Friedrich von, t. 11, s. 75; Haller Albrecht von, t. 11, s. 96; Hamann Johann Georg, t. 11, s. 105; Harsdörffer Georg Philipp, t. 11, s. 154; Hartmann von Aue, t. 11, s. 156; Hauff Wilhelm, t. 11, s. 170; Hebbel Christian Friedrich, t. 11, s. 187; Hebel Johann Peter, t. 11, s. 188; Heinse Johann Jakob Wilhelm, t. 11, s. 203; Heliand, t. 11, s. 210; Herwegh Georg, t. 11, s. 272; Heyse Paul, t. 11, s. 286; Hoffmann August Heinrich, t. 11, s. 394; Hoffmann Ernst Theodor Amadeus, t. 11, s. 394; Hölderlin Johann Christian Friedrich, t. 11, s. 420; Holtei Karl von, t. 11, s. 431; Hölty Ludwig Christoph Heinrich, t. 11, s. 431; Immermann Karl Leberecht, t. 12, s. 36; Jacobi Friedrich Heinrich, t. 12, s. 348; Jean Paul, t. 12, s. 493; Jung-Stilling, t. 13, s. 68; Kalkowska Eleonora, t. 13, s. 149; Kerner Justinus, t.13, s. 472; Klinger Friedrich Maximilian von, t. 14, s. 36; Körner Karl Theodor, t. 14, s. 390; Kotzebue August Friedrich von, t. 14, s. 487; La Roche Sophie von, t. 15, s. 350; Laube Heinrich Rudolf Constanz, t. 15, s. 375; Lenz Jakob Michael Reinhold t. 15, s. 453; Lichtenberg Georg Christoph t. 15, s. 536; Liliencron Detlev von, t.15, s. 565; Listy ciemnych mężów, t. 16, s. 46; Logau Friedrich von, t. 16, s. 104; Lohenstein Daniel Casper von, t. 16, s. 115; Mauthner Fritz, t. 17, s. 153; Mechthild von Magdeburg, t. 17, s. 191; meistersingerzy, t. 17, s. 215; minnesingerzy, t. 17, s. 481; Młode Niemcy, t. 17, s. 531; Mörike Eduard, t. 18, s. 103; Moritz Karl Philipp, t. 18, s. 104; Mosen Julius, t. 18, s. 119; Murner Thomas, t. 18, s. 207; Neidhardt von Reuent(h)al, t. 18, s. 430; Nicolai Christoph Friedrich, t. 18, s. 505; Opitz Martin, t. 19, s. 516; Otfried von Weißenburg, t. 20, s.110; Parsifal, t.20, s. 324; Pieśń o Hildebrandzie, t. 21, s. 32; Pieśń o Nibelungach, t. 21, s. 32, Platen-Hallermünde August von, t. 21, s.138; Polenlieder, t. 21, s. 287; Raabe Wilhelm, t. 23, s. 25, Reuchlin Johannes, t. 23, s. 307; Reuter Christian, t. 23, s. 310; Reuter Fritz, t. 23, s. 310, Johannes Rist, t.23, s. 372; Rückert Fritz, t. 24, s. 54; Sachs Hans, t. 24, s. 206; Schlegel August Wilhelm von, t. 24, s. 432-433; Schlegel Friedrich von, t. 24, s. 433; Schopenhauer Johanna, t. 24, s. 445; Schubart Christian Friedrich Daniel, t. 24, s. 448; Schubert Gotthilf Heinrich von, t. 24, s. 449; Schulz Joachim Christoph Friedrich, t. 24, s. 451; Schwab Gustav, t. 24, s. 454; Seume Johann Gottfried t. 24, s. 562; Seuse Heinrich, t. 24, s. 562; Spielhagen Friedrich, t. 25, s. 423; Storm Theodor, t. 26, s. 99; Tannhäuser, t. 27, s. 163, Johannes von Tepl, t. 27, s. 333n.; Tieck Ludwig, t. 27, s. 398; Uhland Ludwig, t. 28, s. 237; Voss Johann Heinrich, t. 28, s. 483; Vulpius Christian August, t. 28, s. 487; Wackenroder Wilhelm Heinrich, t. 28, s. 493; Waiblinger Wilhelm Friedrich, t. 28, s. 507; Walther von der Vogelweide, t. 28, s. 534; Weerth Georg, t. 29, s. 57; Werner Zacharias, t. 29, s. 99, Werter, t. 29, s. 103; Wieland Christoph Martin, t. 29, s. 198; Wolfram von Eschenbach, t. 29, s. 549; Zesen Philipp von, t. 30, s. 334; Zygfyd, t. 30, s. 485.

9. Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Eine Konferenz des Instituts für Germanische Philologie der Universität Gdańsk und der Günter-Grass-Gesellschaft in Gdańsk, Gdańsk, 4.10. – 6.10. 2007 [w:] „Studia Germanica Gedanensia“ 16 (2008), s. 251-254.

10. E. T. A. Hoffmann i jego opowieści [w:] Jacques Offenbach. Opowieści Hoffmanna. The Metropolitan Opera w Filharmonii Łódzkiej, Filharmonia Łódzka [2009].

11. 40 lat minęło... Jubileusz Zakładu Glottodydaktyki Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego [w:] „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa” 11 (2012), s. 135-137.

12. Hasła encyklopedyczne sygnowane (Gdańska encyklopedia Güntera Grassa. Oficyna Gdańska 2017): Bennent David, s. 22; Blasząny bębenek (film), s. 26-27; Błaut Sławomir, 26-27; Bory Tucholskie, s. 28; Bracia Grimm, s. 28-29; Brakup Erna, s. 30; Brunies Jenny, s. 32-33; Chatterjee Subhas Chandra, s. 35-36; Conradinum, s. 38-39; Dach Simon, s. 40; Danziger Missingsch, s. 40-41; Długa ul., Długi Targ, s. 41; Dolina Radości, s. 43-44; Druga wojna światowa, s. 45-46; Dwór Artusa, s. 47; Elzy ul., s. 49-50; Fac Bolesław, s. 52-53; Fontanna Neptuna, s. 53-54; Gdynia, s. 59; Getynga, s. 60; Grimmelshausen Hans Jacob Christoffel von, s. 65; Grimms Wörter. Eine Liebeserklärung, s. 65-66; Grupa 47, s. 68; Gryphius Andreas, s. 68; Grzyby, s. 68-70; Gustloff Wilhelm, s. 70; Hala Targowa, Hala Dominikańska, s. 71-72; Idąc rakiem, s. 77-78; Jarmark Dominikański, s. 83-84; Kaplica Marii Panny, s. 87-88; Kosznejderia, s. 94; Kościół Marii Panny, s. 94-95; Kot i mysz, s. 99-100; Krause Franciszek, s. 101-102; Las(y) Oliwski(e), s. 105-106; Las Zaskoczyński, s. 106; Libuszka, s. 107; Mahlke Joachim, s. 112; Mariacka ul., s. 113; Moje stulecie, s. 118-119; Nagroda Grupy 47, s. 123; Nagroda im. Georga Büchnera, s. 123-124; Nauczyciele, s. 124-126; Niemiecko-Polskie Towarzystwo Cmentarne, s. 128; Nos w Garach, s. 131; Ogarna ul., s. 133; Oliwa, s. 134; Opitz von Boberfeld Martin, s. 134-135 [współautor: M. Ossowski]; Oset, s. 136; Osterzeile, s. 139-140; Piątkowska Aleksandra, s. 144-145; Pokriefke Tulla, s. 151; Pomnik Poległych Stoczniovców 1970, s. 155; Przy obieraniu cebuli, s. 157-159; Ptaki, s. 162-163; Ratusz Głównego Miasta, Ratusz Głównomiejski, s. 168; Reschke Aleksander, s. 172-173; Richter Hans Werner, s. 173; Rybitwa, s. 176; Ryby, s. 176-178; Schlöndorff Volker, s. 182; Schütz Heinrich, s. 182-183; Sopot, s. 188; Spotkanie w Telgte, s. 189-191; Stutthof, s. 197-198; Szkoła im. Pestalozziego, s. 204-205; Szkoły, s. 205-206; Telgte, s. 213; Towarzystwo Bluszczowego Szałas, s. 214-215; Towarzystwo Owocodajne, s. 215; Truczinski Herbert, s. 215; Vergegenkunft, s. 222; Westerplatte, s. 225-226; Wojna trzydziestoletnia, s. 232-233; Wróżby kumaka, s. 233-235; Zwierzęta, s. 245-246.

13. Jak czytam Güntera Grassa/Wie ich Günter Grass lese [w:] M. Borzyszkowska-Szewczyk (red.), Günter Grass. Odpominania/Günter Grass. Entinnerungen./W 90. rocznicę urodzin. /Zum 90. Geburtstagjubiläum. / Gdańsk 2017, s. 106-111.

Przekłady z literatury niemieckojęzycznej

1. Fragmenty dramatu F. Grillparzera pt. *Libussa* [w:] D.E. Berlyne, *Struktura i kierunek myślenia*, Warszawa 1969, s. 8.
2. O. v. Leonhard, *Pieśń dla polskiego pospolitego ruszenia*; M. Veit, *Ostatnia posługa*; J. Kerner, *Pieśń wędrującego Polaka* [w:] *Walecznych tysięcy*. Antologia niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym. Wstęp, wybór i opracowanie G. Koziół, Warszawa 1987, s. 107-108, 136-137, 189-190.
3. J.G. Herder, *Gaje krytyczne, czyli rozważania dotyczące nauki i sztuk piękna, podane według nowszych pism*. Gaj pierwszy. Roz. 19, 22, 23; J.G. Herder, *O duchu poezji hebrajskiej* [w:] J.G. Herder, *Wybór pism*. Wybór i opracowanie T. Namowicz, Wrocław 1987, s. 40-58, 410-485.
4. Fragmenty wierszy H. Hessego *Sen o matce, Do mojej matki*; fragmenty wierszy L. Tiecka i E. Frieda oraz wiersz E. Kästnera *Mężczyzna informuje* [w:] W. Wieck, *Mężczyzna pozwala kochać. Głód kobiety*, Warszawa 1993, s. 13, 143, 127, 155-156.
5. G. Grass, *Co pozostaje* [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. *Literatura – Sztuka – Polityka*. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 105.